

Vergaderjaar 2012–2013

31 379

CITES handhaving

Nr. 18

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 april 2013

Van 3 tot en met 14 maart 2013 heeft in Bangkok (Thailand) de zestiende Conferentie van Partijen bij het CITES verdrag (CoP16) plaatsgevonden. Op 20 december 2012 heb ik uw Kamer geïnformeerd over mijn inzet voor de CoP, waarna ik op 6 februari 2013 geantwoord heb op vragen van de kant van de Kamer middels een Schriftelijk Overleg (Kamerstukken 31 379, nrs. 16 en 17. Ik breng u met deze brief op de hoogte van de uitkomsten van de CoP.

Op 3 maart jl. werd de CoP geopend door de premier van Thailand, mevrouw Shinawatra. Dit was precies 40 jaar na ondertekening van het CITES-verdrag. Premier Shinawatra gaf in haar speech aan dat Thailand strenger op zal treden tegen ivoorsmokkel en wetgeving aan zal passen om de ivoorhandel tegen te gaan. Zij reageerde hiermee op de kritiek die Thailand internationaal krijgt als doorvoerland voor ivoor richting China. Via een videoboodschap sprak ook Prins William van het Verenigd Koninkrijk de Conferentie toe.

Hoewel de CoP niet op alle onderdelen het besluit genomen heeft dat ik graag gezien zou hebben, ben ik van mening dat de CoP voor Nederland en voor de EU een succes is geweest. Nederland heeft zich jarenlang ingezet om CITES een grotere rol te laten spelen bij commercieel verhandelde hout- en vissoorten. Tijdens CoP14 in Den Haag in 2007 is hierover door Nederland een Ministerieel segment georganiseerd. Waar tijdens de daarop volgende CoP in Qatar een voorstel om de blauwvintonijn op de CITES-lijsten op te nemen nog onder invloed van Japan en China weggestemd werd, is in Bangkok een doorbraak op het mariene dossier bereikt. Dit geldt ook voor de voorstellen met betrekking tot tropische houtsoorten. Veel Afrikaanse en Latijns Amerikaanse landen hebben zich actiever en onafhankelijker ingezet voor deze voorstellen. Hierdoor zijn er meer mogelijkheden voor het smeden van coalities om commercieel verhandelde hout- en vissoorten op CITES-lijsten te plaatsen. Ook is onder druk van de toegenomen stroperij van olifanten en

neushoorns een aantal maatregelen genomen die de naleving van het verdrag sterk verbeteren.

Ik betreur het dat het voorstel van de VS om de ijsbeer op Appendix I te plaatsen het niet gehaald heeft. Met name de verdeeldheid tussen de landen met ijsberenpopulaties heeft hieraan bijgedragen.

Tijdens de CoP heeft de Nederlandse delegatie informeel overleg gevoerd met de aanwezige (Nederlandse) vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Dit is zeer effectief gebleken om elkaar van informatie te voorzien en een effectieve lobby te voeren.

Over drie jaar, in 2016, zal CoP 17 plaatsvinden in Zuid-Afrika.

Op een aantal onderwerpen die in Bangkok besproken zijn, ga ik in meer detail in.

Transparantie

De CoP begon moeizaam met een plenaire discussie over het EU-voorstel om het aantal geheime stemmingen te verminderen. Veel landen waren van mening dat dit een inbreuk op hun soevereiniteit zou betekenen. Er ontstond een procedurele discussie die tot veel (geheime) stemmingen leidde en veel tijd in beslag nam. Uiteindelijk heeft het EU-voorstel het niet gehaald. Wel zijn diverse landen er toe overgegaan om bij geheime stemmingen vooraf of achteraf stemverklaringen af te leggen, wat de transparantie toch ten goede kwam.

Ijsbeer

Zoals met uw Kamer besproken, ben ik een voorstander van het VS voorstel om de internationale handel te verbieden. Ik heb binnen de EU dan ook sterk gepleit om als EU voor het VS voorstel te stemmen. Het bleek onhaalbaar om de EU op één lijn te krijgen voor het VS voorstel. Toen bovendien bleek dat zowel mijn medestanders alsook de landen die tegen het VS voorstel pleitten, kozen voor het onthouden van stemmen, heb ik mij uiteindelijk bij dit standpunt aangesloten.

De EU heeft toen in Bangkok het voortouw genomen om een compromis te ontwikkelen dat tot conservatievere afschotquota zou leiden en de controle zou verbeteren. Ook zou de monitoring veel strenger worden. Hoewel de Verenigde Staten vast hielden aan hun voorstel, met steun van Rusland, is tijdens de EU-coördinatie besloten het EU voorstel toch in te dienen. Bij stemming over het EU-voorstel was de uitkomst 63 voorstemmers, 43 stemmen tegen en 17 onthoudingen. De stemming over het VS-voorstel had als uitkomst 38 voorstemmers, 42 stemmen tegen en 46 onthoudingen.

Uit de uitslagen blijkt dat indien de EU voor het VS voorstel had gestemd dit toch nog niet de vereiste tweederde meerderheid had.

De status van de ijsbeer binnen CITES blijft hiermee ongewijzigd op Appendix II. Dat wil zeggen dat internationale handel streng gereguleerd, maar wel toegestaan blijft.

Olifanten en ivoor

Aangezien Tanzania het voorstel om 100 ton ivoor te verkopen had ingetrokken, stonden er geen voorstellen voor legale verkoop van ivoor op de agenda van de CoP. Dit betekent dat het bestaande moratorium op de handel in ivoor tot in ieder geval de volgende CoP in 2016 gehandhaafd blijft.

Tussen nu en de volgende CoP zullen landen en organisaties praten over een regulier handelsregime voor de legale handel in ivoor. Afgesproken is dat gekeken wordt naar de basis waarop de CoP een besluit tot handel zou

moeten nemen, de criteria voor de handel, de organisatie van en de controle op de handel en de rol van CITES in het monitoren en evalueren met betrekking tot het nakomen van de afspraken door de landen die handel drijven. Tijdens CoP 17 zou over dit handelsregime dan een besluit genomen moeten worden.

Opvallend bij deze CoP was het belang dat landen hechtten aan het nakomen van gemaakte afspraken. Ook bij de problematiek rondom de illegale handel in ivoor kwam dit sterk naar voren. Zo is er in een resolutie een paragraaf opgenomen die landen verplicht hun nationale markten voor ivoor beter te reguleren en hierover te rapporteren. Van groot belang vind ik dat 8 landen die aangemerkt waren als een zorgwekkend waar het gaat om de handhaving met betrekking tot ivoor, een verbeterplan uitgewerkt hebben en dat het CITES Secretariaat dit gaat controleren en daarover rapporteert aan het Standing Committee. Het Standing Committee kan dan vervolgens maatregelen nemen bij het niet naleven van de gemaakte afspraken. Dit kan in het uiterste geval leiden tot handelsverboden. Landen komen dus niet meer weg met mooie woorden, maar worden afgerekend op de uitvoering van overeengekomen verbeterplannen. Dit geldt onder andere voor China, Thailand en Kenia. Tijdens verschillende bijeenkomsten van het beheercomité van het African Elephant Fund zijn alle administratieve afspraken voor projecten vastgelegd, zodat nu snel met meer projecten begonnen kan worden. UNEP (het VN- milieuprogramma) zal het secretariaat van het Fonds op zich nemen.

Tevens is besloten dat jachttrofeeën van ivoor niet meer onder de uitzonderingsregels voor persoonlijke goederen vallen. Daarmee kan de controle op dit soort trofeeën worden verbeterd.

Neushoorns

De CoP sprak zijn afschuw uit over de situatie rond de stroperij van neushoorns. Het terugdringen van de vraag naar neushoornhoorns in landen als Vietnam en China kwam nadrukkelijk aan de orde. Hiermee wordt de verantwoordelijkheid ook nadrukkelijk bij consumerende landen gelegd. Ik vind deze nieuwe ontwikkeling van groot belang.

Er is een aantal maatregelen afgesproken om de (internationale) handhaving te verbeteren. Het actieplan tussen Zuid-Afrika en Vietnam moet door met name Vietnam snel ter hand worden genomen. Ook moet Vietnam de interne controle wat betreft jachttrofeeën op orde brengen. Positief is dat Vietnam een invoerverbod op ivoor heeft afgekondigd. Mozambique moet beter gaan samenwerken met Zuid-Afrika voor wat betreft handhaving en zal strenger moeten gaan optreden tegen stropers. Het CITES Secretariaat zal Laos helpen zijn handhaving beter op te zetten.

Internationaal zal er samengewerkt worden en kennis uitgewisseld worden om forensische onderzoeksmethoden zo goed mogelijk in te zetten.

Net als bij ivoor is de uitzonderingsregel voor jachttrofeeën van neushoorns als persoonlijke goed komen te vervallen. Het traceren van trofeeën wordt hierdoor makkelijker.

Mariene soorten

Ten aanzien van mariene soorten kan met recht van een doorbraak gesproken worden. In het begin van de CoP is overeenstemming bereikt over een langshepend juridisch probleem over welk land verantwoordelijk zou zijn bij het aanmeren van CITES-soorten die in internationale wateren gevangen zijn. Na onderhandelingen die meer dan 15 jaar geduurd hebben, is besloten dat de vlaggenstaat verantwoordelijk is, tenzij het

gaat om gecharterde schepen en zowel de vlaggenstaat als het charterende land anders overeenkomen. Voor veel landen was een beslissing op dit dossier een voorwaarde om meer mariene soorten op te nemen op de CITES-appendices.

De soortenvoorstellen met betrekking tot de haaien en mantaroggen zijn in geheime stemmingen met minieme marges aangenomen. Dit betekent dat de oceanische witpunthaai, drie soorten hamerhaaien, de haringhaai en de mantaroggen voortaan op Appendix II van CITES staan en dat de handel in de vinnen dus gereguleerd en gecontroleerd zal gaan worden. Ik beschouw dit als een groot succes, de EU en Nederland hebben zich hiervoor ook op eerdere CoPs sterk gemaakt.

Plantensoorten

Net als bij de mariene soorten was ook bij de plantenvoorstellen sprake van een doorbraak. Er zijn voorstellen aangenomen om een aantal commercieel zeer relevante soorten op de CITES-appendices op te nemen. Het bleek na goed voorbereidend werk van het wetenschappelijke Plantencomité mogelijk hierover tot consensus te komen, waar in het verleden de meningen sterk uiteenliepen.

Het gaat om voorstellen met betrekking tot sandelhout, ebbenhout, hoodia (namibsroos) en agarhout. Deze soorten worden verhandeld om de kleur van het hout en de geurende oliën.

Ook zijn een aantal soorten die alleen in Madagaskar voorkomen en om die reden interessant zijn voor de handel op de CITES-appendices opgenomen.

Overige voorstellen

Muzikanten kunnen voortaan voor instrumenten waarin CITES soorten verwerkt zijn een paspoort aanvragen. Dit vermindert de lastendruk aanzienlijk.

Een groot aantal schildpadden zijn op Appendix II gezet. Illustratief voor de toegenomen internationale samenwerking binnen CITES is dat deze voorstellen onder meer door de VS en China gezamenlijk ingediend zijn. Ten aanzien van de voorstellen om stekelroggen op Appendix II te plaatsen is besloten dat eerst meer informatie over de stand van de populatie en de handelstromen nodig is. Deze voorstellen komen op CoP 17 terug.

En tot slot heeft de CoP besloten om 3 maart voortaan World Wildlife Day te laten zijn.

De staatssecretaris van Economische Zaken,
S.A.M. Dijkema